

II. FEJEZET.

A csendőrség szolgálati teendői.

A) A szolgálati teendők beosztása.

Szolgálati teendők beosztása. Állomásslolgálati könyvbe bejegyzés.

26. §.

A csendőrség szolgálati teendői vagy *rendesek*, melyeket önállóan, tehát minden hatósági felhívás vagy megkeresés nélkül, teljesíteni tartozik, vagy pedig olyanok, melyek általa *csakis vett hatósági felhívás vagy megkeresés folytán* teljesítendőek; az utóbbiakhoz tartozik a segély szolgálat is, a mikor a tulajdonképeni hivatalos ténykedéssel a hatóság által kiküldött más egyén van megbízva, valamint a foglyok őrkísérése is.

Minden szolgálat — akár önállóan, akár felhívás, illetve megkeresés folytán teljesített az, — az eredmény leírásával, az »Állomásslolgálati könyv«-be bejegyzendő.

B) »Rendes« szolgálati teendők.

A »rendes« szolgálati teendők elősorolása.

27. §.

A csendőrség *rendes* szolgálati teendői, a melyeket minden szolgálatban álló vagy szolgálatilag fellépő csendőr minden adandó alkalommal végezni tartozik, a következők:

1. Minden büntetendő cselekményt (büntettet, vétséget vagy kihágást), a mennyiben ez lehetséges, közbelépés által meggátolni, véghez vitt büntetendő cselekmények felől tudomást szereznii, azokat nyomozni, kideríteni és az illetékes hatóságnak feljelenteni, mindennemű bűncselekmény elkövetőit kipuhatólni, a törvények áthágóit figyelmeztetni, meginteni, megbüntetés végett feljelenteni, illetve a tetteseket és részeseket — az ezen §-ban vagy a jelen utasítás más helyein meghatározott esetekben — elővezetni, illetőleg elfogni, az illetékes hatóságnak átadni;

2. a védtörvényben és a honvédségről szóló törvényben (1889. évi VI. és 1890. évi V. t.-cz.), továbbá büntető határozatokat tartalmazó, egyéb törvényekben *) és szabályrendeletekben foglalt rendelkezéseket és tilalmakat illetőleg: a tilalmakat áthágni készülőköt vagy megkisérlőköt figyelmeztetni, illetve az áthágásokat megakadályozni, az áthágókat, illetve a törvényellenes mulasztásban találtakat pedig feljelenteni, az első pontban jelzett esetekben elfogni, illetőleg elővezetni és az illetékes hatóságnak az elfogást vagy elővezetést indokoló tényvázlattal átadni;

3. a közbiztonságot, rendet és csendet zavaró minden népcsoportosulást vagy összecsdődülést megakadályozni, szétoszlásra felhívni, szétoszlátlni, a főczinkosokat, bujtogatókat kideríteni és a vétkesekkel szemben szabályszerűen eljárni;

4. a személy- és vagyónbiztonságot megtámadás és erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni és a személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztetők ellen az 1. pont szerint eljárni;

*) Az idevágó egyéb törvények jelen utasítás »Függelék«-ének I. részében vannak elősorolva.

5. tüzesetek, bárhol talált holttestek, az ember életét, testi épségét vagy nagyobb mérvben a vagyont sértett balesetek, elemi csapások vagy veszélyek felől tudomást szerezni, a tényállást kideríteni a szükséghez képest eljárni és az illetékes hatóságnak a tapasztaltak és a tett intézkedések felől jelentést tenni;

6. közutakon, tereken és csődülések alkalmával, melyek a közrendet és közbiztonságot veszélyeztető jelleget öltenek, továbbá tűzvész, árvíz és egyáltalában minden közveszély színhelyén: a közbiztonságot, csendet és rendet fentartani és helyreállítani, kihágásoknak és rendetlenségeknek elejét venni, az előidézők és résztvevők, valamint az ellenszegülők irányában a vonatkozó szabályok, illetve a fenti 1. pont értelmében eljárni;

7. a személy- és vagyonbiztonság érdekében és a szerencsétlenségeknek megakadályozására fennálló szabályoknak megtartása fölött őrködni és az e részben észlelt áthágásokat, mulasztásokat és hiányokat illetékes helyen feljelenteni;

8. mindennemű házalásra felügyelni, nem engedélyezett házalást meg nem tűrni és az engedély nélkül, tilos módon vagy tilos tárgyakkal házalóval szemben szabályszerűleg eljárni;

9. utasokat kérésükre, a mennyiben az a szolgálat hátránya nélkül tehető, kétes biztonságú útvonalakon elkísérni;

10. katonai szökevényeket és magukat gyanus körülmények között kellőképen igazolni nem tudó katonákat elfogni és a legközelebbi közös hadseregbeli, illetőleg honvédparancsnoksághoz bekísérni;

11. ujoncz-szökevényeket elfogni és a közigazgatási hatóság elé állítani;

12. nyomozó levéllel üldözött vagy oly egyéneket, kik ellen elfogatási parancs van kibocsajtva, elfogni és az illetékes hatóságnak átadni, továbbá kóborlókat, kémeket, rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyeket, szabadon bocsátott és feltételesen szabadságolt fegyenczeket és kötött menetlevéllel kiutasítottakat, kiknek felügyelésére a közigazgatási vagy rendőri hatóság a csendőrséget felhívta: éber figyelemmel kísérni és velük szemben az eredményhez képest szabályszerűen eljárni;

13. erődítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra, u. m.: vasutakra, távirda- és telefonhuzalokra, közutakra, az országutak és más utak mellett vagy köztereken levő fákra és más ültetvényekre, csatornákra, vízszabályozási töltésekre és művekre, zsilipekre, hidakra, továbbá nyilvános kutakra és emlékszobrokra; állami, megyei és községi határjelekre és czímtáblákra, különösen a határszéleken, éber figyelmet fordítani, a mindezekben észlelt károkat és rongálásokat, különösen a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat az illető hatóságoknak bejelenteni és az ily nyilvános intézetek, építmények és ültetvényekre nézve fennálló szabályok ellen vétőkkel szemben szabályszerűen eljárni;

14. mindennemű közlekedési vonalaknál és utaknál gondoskodni arról, hogy a forgalmi összeköttetés és zavartalan használat meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az útrendészet, nemkülönben a folyam- és vízrendészet szabályaihoz alkalmazkodjék; az ezen szabályok ellen figyelemztetés után is vétőkkel szemben szabályszerűleg eljárni, illetőleg az ellenszegülőket a legközelebbi rendőrhatósághoz elővezetni;

15. a községi éjjeli őrköt portyázás alkalmával ellenőrizni, az ez irányban mulasztással terhelteket feljelenteni és a hatóságilag szabályozott zárórák betartását ellenőrizni.

A csendőr a fent elősorolt esetekben a körülményekhez képest figyelmeztetést, megintést, feljelentést, elővezetést, elfogást, szükség esetében (36. §.) megbilincselést alkalmaz.

Őrskörlet portyázása. Járőrvezető felelőssége.

28. §.

A mennyiben az őrs a hatóságok részéről más különös szolgálattételekre nem vétetik igénybe, kötelessége felügyeleti körletét, a szakaszparancsnok által összeállított és a csendőr kerületi parancsnokság által jóváhagyott »Őrjáratí beosztás« szerint (őrjáratonként) átportyázni, mely alkalommal a járőrök az előirt »rendes« szolgálati teendőket végezni tartoznak.

Ezen szolgálat nappal és éjjel — még pedig az időjárásra való tekintet nélkül — teljesítendő. A járőrök rendszerint két, a körülményekhez képest, esetleg több csendőrből is állanak.

A szolgálatba vezényelt csendőr — vagy ha többen vezényelvék, a járőrvezető — az előirt szolgálat végrehajtásáért felelős.

C) A „felhívás“ vagy „megkeresés“ folytán végzendő szolgálati teendők.

»Felhívás« vagy »megkeresés« folytán végzendő szolgálati teendők kivitele és bejelentése.

29. §.

A csendőrség az arra hivatott hatóságok részéről hozzá intézett »felhívások«-nak és a kir. ügyészség, a járásbiróság bírāja, a vizsgáló bíró vagy a kir. törvényszék vagy a kir. tábla által kiküldött bírāja által, tiszti különítmény-parancsnokságokhoz intézett »megkeresések«-nek megfelelni tartozik és azoknak bírálataiba bocsájtkozni nem jogosult, mivel azok tartalmáért a felhívó felelős; kötelességében áll azonban, a felhívásra nézve netalán felmerülő aggályait előljáró parancsnokságának bejelenteni.

Más hatóságok részéről érkező »megkeresések« is pontosan teljesítendőek, mert azok tartalmáért is a megkereső felelős, mindazonáltal, ha azok teljesíthetése, illetőleg törvényessége ellen komoly aggály merül fel, a teljesítésre nézve a járás főszolgabirójának, ily járáson kívül, az előljáró szakaszparancsnokságnak utasítása kikérendő.

A m kir. honvédségi »Szolgálati szabályzat« I. R. 66. pontjának azon rendelkezése azonban, mely szerint oly katonai szolgálati parancs, mely nyilvánvalóan és világosan az esküvel fogadott kötelesség, az állam vagy a szolgálat érdeke ellen irányulna, vagy a büntető törvényben tiltott cselekményt követelne, nem teljesítendő, — a csendőrség számára a »felhívás«-okkal és »megkeresésekkel szemben is, hasonszerűen mérvadó.

A »felhívás«, illetve »megkeresés« és »feljelentés« között szigorú megkülönböztetést kell tenni. Más hatóság, mint a kir. ügyészség vagy bíróság (nevezetesen községi előjáróság), illetve azok tagja vagy közege részéről közvetlenül a csendőrséghez intézett felszólítás a fenti értelemben való »felhívásnak« vagy »megkeresésnek« csak akkor tekinthető, ha az a felhívónak vagy megkeresőnek szolgálati teendőivel közvetlen összefüggésben áll (p. o. pénzügyőrségi közegeknél: a vám- vagy egyedárusági ügyek; vasuti alkalmazottaknál: a vasuti forgalmi szabályok megsértése). A csendőr ily alkalmalommal arról győződjék meg, vajjon a felszólító azon szolgálati ténykedésre, melyhez a csendőrség közreműködését vagy segédletét igénybe venni kívánja, — jogosult e? (Lásd a 30. és 31. §§-at.)

Ha a jelzett feltételek fenn nem forognak, a csendőr a felszólítást csak feljelentésnek tekintse és ennek megfelelően járjon el.

Magánosok részéről történő felszólítások mindig csak feljelentéseknek tekintendők.

A »felhívás« vagy »megkeresés« folytán végzendő szolgálati teendők kivételére mindenekelőtt az abban foglalt utasítás, illetve útmutatás, különben pedig az általános szolgálati szabályok mérvadók. Az ilyen szolgálattétel eredménye azonnal a kivitel után vagy az, hogy a felhívás vagy megkeresés miért nem volt teljesíthető, az őrsparancsnokság által mindenkor a felhívást vagy megkeresést intézett hatóságnak vagy hatósági tagnak közvetlenül bejelentendő.

Ha valamely járőr vagy egyes csendőr, valamely hatóságtól, ennek tagjától vagy erre jogosított más egyéntől közvetlenül vett felhívást vagy megkeresést, a kérdéses jelentést vagy értesítést a járőr vagy csendőr

— sürgős szükség esetén — a felhívást vagy megkeresést intézetthez *közvetlenül* és a szükséghez képest szóbelileg, illetve távsürgöny vagy távbeszélő útján intézi, a felhívás vagy megkeresés, valamint az elintézés felől azonban saját órparancsnokságának mielőbb jelentést tesz.

A *bűnügyekben* érkező felhívásoknak és megkereséseknek mikénti teljesítéséről a bűnügyi nyomozásokról szóló IV. fejezet még külön is intézkedik.

Járőr közvetlen igénybevétele bírósági és más hatósági személyek által.

30. §.

A kir. ügyészségek, a vizsgáló és kiküldött bírók és járásbírók, az illető járás főszolgabírója vagy helyettese, úgyszintén az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő intézetek igazgatóságai, továbbá a határvám és vesztegintézeti, a pénzügyi, adó, posta- és távirda, valamint más polgári hatóságok és a községi előljáróságok, valamint a bírósági végrehajtók — jogosultak, *sürgős esetekben*, azaz ha a késedelem veszélylyel járna, minden *járőrt* vagy csendőr őrsökön beosztott *csendőrt* valamely határozottan kijelölendő szolgálati teendő végrehajtására, illetve segédletre s pedig rendszerint írásban, *közvetlenül* is felhívni, illetőleg megkeresni.

Segédlet polgári tisztviselő mellett. Karhatalmi »Utasítás«.

31. §.

Ha hatósági eljárásnál, nyomós adatok alapján, ellenszegüléstől kell tartani, akkor a hatóság vagy annak eljáró tagja vagy közege, a csendőrség támogatását segédletképen veheti igénybe.

Ha a csendőr, hivatalos eljárásban levő polgári rendőrhatósági tag vagy közeg vagy más polgári tisztviselő, illetőleg más polgári hatósági tag vagy közeg mellé segédletül rendeltetik, akkor az illetőt csakis rendelkezéseinek kivitelében támogatni és személyét erőszakoskodások ellen védeni tartozik, de magában a hivatalos eljárásban cselekvőleg részt nem vehet.

Ha ugyanilyen szolgálatnál csendőrtiszt veszi át a vezénylest, akkor részére ugyanazon szabályok mérvadóak, melyek a karhatalmi segédletet illetőleg, a honvédtisztek számára a honvédségi Szolg. szab. I. rész XI. fejezete szerint fennállanak. (Egyébként lásd az 1896. évi Rendeleti Közlöny 35 számában az 1896. évi október hó 13-án 6707/eln. sz. a. kelt körrendelettel kiadott »Utasítás«-t a karhatalomnak igénybevételére nézve.)

Segédlet adóvégrehajtásnál.

32. §.

Adóvégrehajtásnál csendőrségi segédlet csak akkor vehető igénybe, ha tetteleges ellenszegülés fordult elő vagy ettől, nyomós adatok alapján, indokoltan lehet tartani.

Ily esetben azonban a csendőrnek, az előforduló zálogolásnál vagy a végrehajtás más mozzanatainál személyesen közreműködni szintén nem szabad, hanem csakis arról kell gondoskodnia, hogy a hatósági közegek feladatukat akadály nélkül teljesíthessék és személyüket erőszakoskodás ellen kell megvédenie.

Segédlet jövedéki törvényeknek végrehajtásánál.

33. §.

A jövedéki törvények végrehajtásánál a csendőrség segédlete szintén csak akkor vehető igénybe, ha

tettleges ellenszegülés fordul elő vagy ilyentől indokolva tartani lehet. Ily esetekben a csendőrnek kötelessége, a pénzügyőrségi személyzetet, illetőleg az államjövédéki érdekeinek képviselésére hivatott községi előljárósági személyt, hivatalos eljárása alkalmával megvédeni és arról gondoskodni, hogy a felek részéről a hivatalos ténykedés ellen szándékolt bárminemű törvényellenes cselekmény megakadályoztassék, illetve elhárítottassék.

Megjegyeztetik, hogy ily alkalommal a pénzügyőrségi közegeknek, az előirt egyenruházat és fegyverzet által, mint ilyeneknek felismerhetőeknek kell lenniök, ha pedig rendkívüli esetekben szolgálatukat polgári ruhában végzik, magukat szolgálati könyveikkel és a körülményekhez képest, különös igazoló okmányokkal is igazolni kötelesek.

D) Különleges eljárási és magatartási szabályok.

»Elfogás és elővezetés.«

34. §.

A csendőrség mikor van hivatva valakit a bíróság vagy más hatóság elé állítás céljából »elfogni« vagy pedig a bírósághoz, illetőleg hatósághoz »elővezetni«, — az jelen utasítás több helyén, nevezetesen a 27. és 117. §-okban van meghatározva.

Az »elfogás« fogantositása.

35. §.

Az »elfogás« a következő szavak használatával fogantositandó: »A törvény nevében foglyom«; e sza-

vak, ha az elfogandó magyarul nem ért, a csendőr által, ha erre képes, oly nyelven ismétlendők, melyet az elfogandó ért.

A szükséges elővigyázat szempontjából elfogások alkalmával a 23. §. rendelkezései különösen szem előtt tartandók.

Elfogások és bekisérések alkalmával minden lárma, durvaság, fölösleges feltűnés vagy erőszak mellőzendő s kényszereszközök csak akkor és annyiban alkalmazandók, a mikor és a mennyiben a bekisérés másképen teljesen lehetetlen.

Az elfogottak őrkisérésére nézve a III fejezet rendelkezései mérvadók.

»Bilincs« alkalmazhatása.

36. §.

Az elfogott egyén ellen, a járőr vagy az őrsparancsnokság részéről, bilincs csak akkor alkalmazható:

a) ha ellentállása másképen meg nem törhető, illetőleg rakoncátlan magaviselete másképen meg nem fékezhető;

b) ha a csendőr ellen erőszakos támadást intézett vagy ilyennel veszélyesen fenyegetődött;

c) ha szökéstől vagy a fogolynak mások általi kiszabadításától tartani lehet és ez másképen meg nem akadályozható, a mi különösen akkor is állhat elő, ha a fogoly éjnek idején, vagy erdőn vagy oly területen kísérendő, a hol a szökés a terepviszonyok által könnyítve van vagy közveszélyes egyének tartózkodnak;

d) ha lelki állapota miatt saját magának vagy másnak biztonságára szükséges, hogy ártalmatlanná tétessék.

A bilincsnek oly módon való alkalmazása, mely a megbilincseltnak fölösleges fájdalmat, vagy épen sérülést okoz, — nevezetesen a gúzsláncznak a szükséges mérven túl való megszorítása — szigorúan tilos.

A bilincs alkalmazásáról s annak okairól mindenkor jelentés teendő az őrsparancsnokságnál, — illetőleg azon hatóságnál, a melyhez az illető bekisértetett.

Az »elővezetés« foganatosítása.

37. §.

Az »elővezetés« tulajdonképeni »elfogás« nélkül, az elővezetendő egyén lehető kimélésével és mind-annak mellőzésével, a mi nem okvetlenül szükséges az illető egyén előállításának biztosítására, az illető egyén őrizetbe vétele mellett akképen foganatosítandó, hogy a csendőr az elővezetendőhöz a következő szavakat intézi: »A törvény nevében a (megnevezendő) hatósághoz elővezetés céljából őrizet alá veszem«, — mely szavak, ha a csendőr erre képes, az elővezetendő által értett nyelven ismétlendők.

»Elfogás« és »elővezetés« között tehát szigorú megkülönböztetést kell tenni.

Az »elővezetendőt« nem szabad megbilincselni, megszökése esetében nem szabad ellene fegyvert használni; az is megengedendő neki, hogy saját költségén, a kísérő csendőrrel együtt, kocsit, vasutat vagy hajót vegyen igénybe és egyáltalában személyes szabadsága nem korlátozandó nagyobb mérven, a mint az a cél elérése szempontjából szükséges; a kellő elővigyázat azonban elővezetések foganatosítása alkalmával sem tévesztendő szem elől.

Ha az »elővezetés« alatt oly körülmény állana be, mely miatt az elővezetendőnek »elfogása« indo-

kolt, akkor az »elfogás« foganatosítandó és vele ezen-
túl mint »elfogottal« kell elbánni. Elfogandó és továbbra
mint fogoly kezelendő azon »elővezetendő« egyén is, ki
az elővezetésnek ellenszegül vagy azt bármi más mó-
don megakadályozni törekszik vagy szökési kísér-
letet tesz.

Óvatosság a személyazonosságra nézve. A tévesen
vagy csak a kilétel nem igazolása miatt elfogott vagy
elővezetés végett őrizet alá vett egyén, szabadon
bocsájtása.

38. §.

A csendőrség és így a járőr is, ha az *elfogandó*
vagy *elővezetendő* egyént nem ismeri személyesen,
különösen tehát akkor, a mikor felhívás, megkeresés,
nyomozó-levél, vagy elfogatási parancs alapján kell
egy előtte ismeretlen egyént elfogni vagy elővezetni,
kiváló figyelmet fordítson a személyazonosság meg-
állapítására, nehogy tévedésből más egyént fogjon el,
vagy vezessen elő.

Ha az illető egyén az elfogandóval vagy előveze-
tendővel való személyazonosságát tagadja, az ebbeli
igazolásul szolgálható körülmények lehetőleg azonnal
megállapítandók

Ha *kétséget kizárólag* kiderül, hogy az illető nem
ugyanazonos avval az egyénnel, ki elfogandó vagy
elővezetendő, az elfogás vagy az elővezetés céljából
való őrizetbe vétel mellőzendő; a már elfogott, vagy
őrizet alá vett ily egyén pedig azonnal szabadon bo-
csátandó; de az ily szabadon bocsájtás és annak oka
a bevonuláskor az őrsparanesnokságnak, utóbbi által
pedig azon hatóságnak, melyhez az illető különben
átadandó lett volna, mindenkor bejelentendő.

Éppen így kell eljárni, ha valaki jelen utasítás 116. §-a értelmében pusztán azért lett elfogva, illetőleg elővezetés végett őrizet alá véve, mivel kilétének igazolását megtagadta vagy arra képes nem volt, utóbb azonban kilétét kétséget kizáró módon igazolja.

Minden más esetben azonban a járőr nincsen jogosítva, az elfogott vagy őrizet alá vett egyént szabadon bocsájtani.

Eljárás közszolgálatban vagy magánvállalatnál alkalmazottak elfogásánál vagy elővezetésénél.

39. §.

Ha közhivatalban vagy közszolgálatban álló vagy magánvállalatnál alkalmazott oly egyénnek elfogatása vagy elővezetése eszközendő, a kinek rögtöni helyettesítése a közbiztonság, vagy más közérdek folytán szükséges, nevezetesen ha vasutaknál, gőzhajóknál, bányáknál, huta, hengermű, gőzgép, vagy gyárüzemnél alkalmazottaknak, illetve ily munkásoknak, állami vagy községi egészségügyi, köz- vagy magán erdészeti szolgálatban állóknak elfogása vagy elővezetése fogantatosítandó, akkor az illetőnek közvetlen előljárója a szükséges helyettesítés iránti intézkedés céljából, még az elfogatás vagy elővezetés eszközölése előtt értesítendő és a helyettesítés megtörténteig csakis a megszökhetés meggátolására szükséges intézkedések alkalmazandók.

Ha az előljárónak előleges értesítése — például mert a megszökés vagy a bűncselekmény nyomainak megsemmisítése vagy összebeszélés stb. különben nem volna megakadályozható — nem eszközölhető, akkor az elfogás vagy az elővezetés céljából őrizetbe vétel ugyan közvetlenül teljesítendő, de egyúttal az illető-

nek előjárója is rögtön értesítendő, és ha az elfogott-nak vagy elővezetendőnek a szolgálata helyéről való elvezetése — mint például egy pályaőr elkísérése — a közérdek vagy közbiztonság veszélyeztetésével járna, az elvezetéssel addig kell várni, míg a szükséges helyettesítés iránt gondoskodás történt.

Nem szállitható egyén elfogása vagy elővezetése.

40. §.

Ha a járőr által teljesítendő elfogás vagy elővezetés esetében az elfogandó vagy elővezetendő oly beteg, hogy nem szállitható vagy az elfogást vagy elővezetést akadályozó és elháríthatlan körülmények merülnek fel, a járőr a község-előjáróság útján arról gondoskodik, hogy az elfogandó vagy elővezetendő beteg egyén és környezete kellőképen őriztessék és bevonuláskor az őrparancsnoknak erről jelentést tesz.

Ha azonban az elfogott beteg egyén veszélyes gonosztevő, a járőr a közvetlen őrizet céljából helyt marad és az őrparancsnokságnak a községi előjáró által előállítandó küldöncz, esetleg távsürgöny vagy távbeszélő útján, további intézkedés végett jelentést tesz.

Felhívás folytán eszközözlendő elfogatás vagy elővezetésnél követendő eljárás. Átadás. Igazolás.

41. §.

Ha valamely személy bíróság, katonai, közigazgatási vagy rendőri hatóság felhívása vagy megkeresése folytán elfogandó vagy elővezetendő, akkor az őrparancsnok az elfogás vagy az elővezetés fogantatásával megbizott járőr tagjainak nevét a felhívás

vagy megkeresés külzetére, a járőrvezető megjelölésével, reá irni tartozik; az elővezetendő vagy elfogott pedig a járőr által *közvetlenül* a felhívást vagy megkeresést intézett vagy pedig a felhívásban megjelölt hatóságnak, illetve e hatóság az átvételre hivatott tagjának vagy közegének adandó át, a mely az elővezetett vagy elfogottnak átvételét a felhívás vagy megkeresés külzetén elismer. Átadáskor az elfogás vagy elővezetésnek céljából való őrizetbe vétel napja és órája is bejelentendő.

Ha a hely, a hová az ily egyén átadandó, nem fekszik ugyanazon vagy valamely szomszéd őrs körletében és odavezető vasut vagy gőzhajó állomása nem érhető el a saját vagy szomszéd őrskörletben, az elfogást vagy elővezetést eszközlő járőr, az elfogottat vagy elővezetendőt tovább kísérés végett az útvonal mentén fekvő legközelebbi őrsnek adja át — átvételi elismervény mellett — a felhívással vagy megkereséssel együtt, melynek külzetére az utóbbi őrs parancsnoka, a továbbkíséréssel megbízott járőr tagjainak nevét is reáírja; a továbbiakra nézve pedig az első bekezdés rendelkezései mérvadók. A felhívás vagy megkeresés, melyen a fogolynak vagy elővezetendőnek átvétele a hatóság által elismerttetett, azon őrsparancsnokságnak küldendő vissza, melyhez az intézve volt.

A csendőrség által felhívás nélkül elfogottaknak vagy elővezetendőknak átadása.

42. §.

A kit a csendőrség felhívás vagy megkeresés nélkül *saját kezdeményezéséből* elfogott vagy elővezetendőnek talált, az rendszerint a saját őrsparancsnoksághoz kísérendő be, mely a fogolynak vagy elővezetendőnek

az illetékes hatóság elé állítása, illetve az ahhoz való további átkísérése iránt intézkedik.

»Illetékes hatóság« alatt: *büntető bírósági* eljárás alá tartozó esetekben, és pedig a törvényszék vagy esküdt-bíróság hatásköre alá tartozóknál, a vizsgáló bíró, vagy a közelebb fekvő járásbíróság; *járásbíróság* elé tartozóknál a legközelebbi járásbíróság; *közigazgatási* vagy *rendőri hatóság* elé tartozóknál, a területen illetékes közigazgatási, illetve rendőri hatóság — értendő. Községi előjáróság elé kísérésnek csak az ezen utasításban kifejezetten meghatározott vagy oly esetekben van helye, melyek a községekről szóló 1886. évi XXII. t.-cz. III. fejezete értelmében a községek hatásköréhez tartoznak.

Ha a hatóság, melynek az elfogott vagy elővezetendő egyén átadandó, az elfogás vagy az elővezetés céljából való őrizetbe vétel helyéhez közelebb fekszik, mint az őrsparancsnokság az elfogást, illetve elővezetést eszközölő járőr az elfogottat vagy elővezetendőt, az őrsparancsnoksághoz való bekísérés nélkül — oda és pedig a tőle őrizetbe vett tárgyakkal együtt, átvételi elismervény ellen, — *közvetlenül* adja át és az elfogás vagy elővezetés okát és körülményeit szóbelileg jelenti fel; e feljelentésről az átvevő hatóság jegyzőkönyvet vesz fel az átadó csendőr járőrrel.

Az elfogottnak vagy elővezetendőnek, valamint a járőrnek kikérdezése az őrsparancsnok által.

»Jelentés.« »Értesítés.« »Tényvázlat.«

43. §.

Ha az elfogatást vagy elővezetést eszközölő járőr az általa elfogottat vagy elővezetettét az őrsparancs-

noksághoz kísérte be, ez utóbbi őt, és pedig az őrs-irodában, kikérdezni tartozik a következők felől:

a) hol, mikor (nap és óra), ki által lett elfogva, illetve elővezetés végett őrizetbe véve?

b) volt-e már büntetve? és ha igen, mely bíróság vagy hatóság által, mikor és mily büntetéssel?

c) vannak-e a testén sérülések, sebhelyek vagy bántalmazásból származó más nyomok? és ha igen, azok mikor, ki vagy mi által és miként okoztattak?

d) van-e jelen elfogatása vagy elővezetése alkalmából panasza az őt elfogott vagy elővezetett, illetve átkisért csendőrök vagy más egyének részéről, irányában tanusított bánásmód miatt, és ha igen — részletesen előadva — mily törvény vagy szabályellenes bánásmód lett ellene elkövetve?

e) a csendőrség által *saját kezdeményezéséből* elfogott vagy elővezetett egyén, a terhére rótt bűncselekménynek általánosságban történtközlése után, a fentiekén kívül, megkérdezendő a bűncselekményre, tettestársakra, részesekre, bűnjelekre, elidegenített idegen tárgyak hoválétére és netáni más bizonyítékokra, valamint arra nézve is, a mit netalán védelműl, kilétének vagy más, az eljárásra nézve lényeges körülmények igazolásául, előadni kíván; ha pedig az elfogás vagy elővezetés *felhívás, megkeresés, nyomozó-levél* vagy *elfogatási parancs* alapján történt, az elfogottal vagy elővezetettel csak az közlendő, mily alapon történt az elfogás vagy elővezetés és ha azonosságát az elfogandó vagy elővezetendő egyénnel tagadja, megkérdezendő, hogy mit tud annak igazolásául előadni.

Azután pedig kikérdezendő az elfogatást vagy elővezetést eszközlő járőr vagy csendőr és az esetleg megjelent tanúk vagy sértettek. A kikérdezés mód-

jára és határaitra nézve, a IV. fejezet és nevezetesen a 111—113. §-ok rendelkezései mérvadók.

Az elfogottnak vagy elővezetettnek kikérdezése, ha csak lehet, két nem a csendőrséghez tartozó egyén, — lehetőleg községi előljárósági tag vagy közeg, mint bizalmi férfiak jelenlétében, történjék.

Ha az elfogott vagy elővezetett egyén az ő azonosságát avval az egyénnel, ki a felhívás, megkeresés, nyomozó-levél vagy elfogatási parancs szerint elfogandó vagy elővezetendő, tagadja vagy ha e tekintetben egyébképen kétely merül fel, akkor a szükséges megállapítások, a mennyiben ez azon idő alatt, a míg az illető a csendőrség őrizete alatt tartható, (44. §.) lehetséges, haladéktalanul és kellő alapossággal eszköz-
lendők.

Mindezek alapján szerkeszti az őrsparancsnok, és pedig a mikor az illető egyén *felhívás, megkeresés, nyomozó-levél vagy elfogatási parancs* alapján lett a csendőrség által elfogva vagy elővezetve, a »Jelentést« vagy »Értesítést«; oly esetekben pedig, mikor az illető a csendőrség által nem felhívás, megkeresés, nyomozó-levél vagy elfogatási parancs alapján, hanem *saját kezdeményezésből*, a 116. §. I—IX. pontjai alapján lett elfogva vagy elővezetve, a »Tényvázlatot«.*)

Ebben a »Jelentés«-ben, »Értesítés«-ben vagy »Tényvázlat«-ban, mely azon hatóságnak szóljon, a melynek az elfogott vagy elővezetett egyén átadandó, mindig kiteendő, hogy ezen egyén hol, mely napon és órában, ki vagy kik által és mi okból lett elfogva, illetőleg elővezetés végett őrizet alá véve, továbbá az 1-ső bekezdés *c)* és *d)* pontjaiban foglalt kérdésekre mily

*) »Tényvázlat« mintáját lásd a »Függelék« IV. részében I. alatt.

választ adott; végre az is, hogy a fogoly meg volt-e bilincselve és ha igen, miért és meddig?

Ezen »Jelentést«, »Értesítést« vagy »Tényvázlatot« az átkíséréssel megbizott járőr viszi, kézbesítés végett, magával és ha ez utóbbi a foglyot vagy letartóztatottat továbbkísérés végett más csendőrőrsnek adja át, ezen »Jelentést« vagy »Értesítést« vagy »Tényvázlatot«, a kézbesítés eszközlése végett, szintén átadja.

Ha pedig a fentebb jelzett kikérdezések alapján nyilvánvaló és kétségtelen, hogy a saját kezdeményezésből történt elfogásra vagy elővezetés céljából való őrizetbe vételre törvényes ok nem forgott fenn vagy már nem forog fenn, vagy ha a 4. bekezdésben említett esetben *kétséget kizárólag* kiderül, hogy az illető egyén *nem ugyanazonos* avval, a ki a felhívás, megkeresés, nyomozó levél, vagy elfogatási parancs szerint elfogandó vagy elővezetendő, az illető egyén az őrsparancsnokság által azonnal szabadon bocsátandó; de erről és az egész eljárásról azon hatóságnak teendő jelentés vagy adandó értesítés, a melyhez indokoltság esetében az illető előállítandó lett volna.

Az elfogott vagy elővezetendő egyén meddig tartható és hol tartandó a csendőrség őrizetében.

44. §.

Az *elfogott* vagy *elővezetendő* egyén a csendőrség által *mielőbb* adandó át az illető hatóságnak és *semmi szín alatt sem tartható* az elfogás vagy elő-

vezetés céljából történt őrizet alá vételtől számitandó *24 órán túl* a csendőrség őrizetében, ha csak elháríthatlan akadályok nem gátolják az ezen időn belőli átadást, mely akadályok azonban a »Jelentés«-ben, »Értesítés«-ben vagy »Tényvázlat«-ban (43. §.) mindig kiemelendők.

Az elfogott vagy elővezetett egyén, ha azonnali továbbkísérése nem lehetséges és alkalmas községi fogda vagy megfelelő más helyiség a község házában vagy más középületben van, abban őrizendő és pedig a csendőrség által; csak oly egyéneknek, a községi fogdában vagy a község háza más helyiségében való őrzése bizható a községi előljárásságra, kiknek megszökésétől tartani a terhükre rótt törvénysértés csekélységénél és a fenforgó egyéb körülményeknél fogva, semmi ok sincsen.

A csendőrlaktanyában, és pedig *csakis szobában*, az elfogott vagy elővezetendő egyén csak akkor tartható őrizet alatt, ha más erre alkalmas helyiség egyáltalán nem áll rendelkezésre.

Az elfogott vagy elővezetett egyénnek a polgári hatóságnál kihallgatása, illetve kikérdezése a csendőrség részéről tapasztalt bánásmód felől; és esetleges orvosi megvizsgálása.

45. §.

A mikor a csendőrség által akár felhívás, megkeresés, nyomozólevél vagy elfogatási parancs folytán, akár saját kezdeményezéséből elfogott vagy elővezetett egyén, akár az elfogást vagy az elővezetés céljából való őrizetbe vételt eszközölt járőr által közvetlenül, akár az őrsparancsnokság útján, a polgári

biróságnak, avagy a közigazgatási vagy rendőri hatóságnak átadatik, az a vizsgálóbíró, a járásbiróság bírása, a közigazgatási vagy rendőri hatóság főnöke által, a *bekisérő csendőrök távollétében*, kihallgatandó az iránt, vannak-e a testén sérülések, sebhelyek vagy tetteges bántalmazás más nyomai és ha igen, azok mikor, ki vagy mi által és miként okoztattak, — valamint az iránt is, van e jelen elfogása, illetve elővezetése alkalmából, panasza az őt elfogott, elővezetett vagy átkisért, vagy más csendőr egyén ellen és ha igen, — részletesen előadva, — mily törvény- vagy szabályellenes bánásmód lett ellene elkövetve.

Ezen kihallgatás a vizsgálóbíró és a járásbiróság által mindenkor jegyzőkönyvileg, a közigazgatási vagy rendőri hatóság által rendszerint szóbelileg, jegyzőkönyvileg azonban akkor eszközöltetik, ha a bekisért a csendőrség részéről szenvedett tetteges bántalmazásról vagy más törvény- vagy szabályellenes bánásmódról panaszkodik.

Ha a kihallgatott a csendőrség részéről szenvedett bántalmazásról panaszkodik, vagy testén lévő sérülést, sebhelyet vagy tetteges bántalmazás más nyomát állítja vagy ilyenek rajta a kihallgató által személyesen észleltetnek, az illető a törvényszéki- vagy a fogházorvos, szükség esetében más hatósági orvos, illetve a közigazgatási vagy rendőri hatóság rendelkezésére álló orvos által, azonnal és tüzetesen megvizsgálandó, az orvosi lelet pedig a kihallgatási jegyzőkönyvhez csatolandó. Ha pedig orvos azonnal rendelkezésre nem áll, a kihallgatást eszközölt tisztviselő személyesen győződik meg az állítólag a csendőrség részéről szenvedett bántalmazás netán látható nyomairól és észleletét a jegyzőkönyvbe beveszi; mihielyt utóbb orvos

rendelkezésre áll, az illetőnek alapos orvosi megvizsgálása foganatosítandó és az orvosi lelet a kihallgatási jegyzőkönyvhez utólag csatolandó.

A kihallgatási jegyzőkönyv másolata, ha a csendőrség részéről elkövetett bántalmazás vagy más törvény vagy szabályellenes eljárás panaszoltatott, az orvosi bizonyítvánnyal együtt az illető csendőröknek előljáró szakasz vagy tiszti különítmény parancsnokságához tétetik át, a csendőrök elleni további eljárás végett

Az átadó járőrnek (járőrvezetőnek) szolgálati könyvecskéjében a bekisértnék átvétele az átvevő fogházfelügyelő, illetőleg a fogházfelügyelői teendőkkel megbizott által elismerendő (Lásd 77. §-t.).

A közigazgatási és rendőri hatóságok egyszersmind a »fogolyátvételi naplóba« is bevezetik az elfogott vagy elővezetett egyén átvételét, valamint röviden azt is, hogy az átvett egyén adott-e elő a csendőrség bánásmódja miatt panaszt és ha igen, ki ellen?

A csendőrség feladata törvénysértések megakadályozása tekintetében. Elővigyázat.

46 §.

A csendőrség törvénysértések megakadályozásában az által is működjenek közre, hogy:

1. csavargókra, vagy más gyanús vagy rendőri felügyelet alatt álló, vagy kitiltott egyénekre, koldusokra szorosán felügyel, illetőleg az ilyeneket feltartóztatja és szükség esetében a rendőri hatóságnak elővezeti;

2. észrevett körülményekkel, viszonyokkal vagy előkészületekkel szemben, melyek a törvények áthágá-

sára vezethetnének, vagy önmaga lép fel akadályozólag vagy azokat azonnal feljelenti;

3. általa észrevett bűncselekmények elkövetését, bevégzését, folytatását, — ha lehetséges — közbelépés által megakadályozza, vagy legalább az ember életét, testi biztonságát vagy tulajdonát fenyegető kárt vagy hátrányt enyhíteni igyekezik.

Ily esetekben a csendőr, különösen ha egyedül van, kellő elővigyázatot tanusítson. Gyorsan fontolja meg, mily, a sikert lehetőleg biztosító módon járjon el. A mennyire a körülmények engedik és az eredmény veszélyeztetése nélkül lehetséges, vegye figyelembe azt is, vajjon és mily támogatásra számíthat közelben levő csendőrök vagy más egyének részéről; mindenkor azonban kötelessége a csendőrnek, különösen akkor, ha a késedelem veszélylyel járna, bátorsággal, elszántsággal és kötelességszerű önfeláldozással közbelépni, és személyes biztonságára való tekintetek sohase tartóztassák őt vissza kötelességének teljesítésétől.

Óvatosság. Figyelő állás. — Gyors elhatározás és fellépés.

47. §.

A portyázó csendőr általában minden helyzetben a legnagyobb óvatosságra és minden fő- és mellékkörülménynek higgadt, de gyors megfontolására köteles: egyrészt tartózkodjék minden elhamarkodástól, de másrészt ismerje fel helyesen azon pillanatot, melyben sikerrel léphet fel.

Ha a csendőr valami neki gyanusnak látszó dolgot vagy körülményt vesz észre, de annak mibenléte felől még nincsen tisztában, akkor óvatosságból, a kellő tájékozás megszerzése végett, egy ideig a tény hely-

szinéhez lehetőleg közel és észrevétlenül foglaljon figyelő állást.

Mihelyt oly körülmény merül fel, mely miatt a késedelmes beavatkozás veszélyt okozhatna, rögtön fel kell lépnie, hogy a fenyegető kár vagy hátrány, közbelépése által lehetőleg megakadályoztassék vagy legalább enyhítettessék.

A portyázás előirt irányának megváltoztatása.

Aggályos területek gyakoribb átportyázása.

48. §.

A csendőrnek rendes portyázásoknál az előirt portyázási iránytól alapos ok nélkül eltérnie nem szabad, ha azonban ezen szolgálata közben, készülőben levő vagy már elkövetett büntetendő cselekménynek jut tudomására, nemcsak jogositva van, de kötelességében is áll, az előirt irányt a kérdéses bűncselekmény megakadályozása, illetőleg kinyomozása céljából a szükséghez képest megváltoztatni; ily esetekben azonban erről az őrsparancsnokságnak szolgálati jegygyel, esetleg távsürgöny vagy távbeszélő útján, ha csak lehet, mielőbb jelentés teendő.

Elrendelt üldözéseknél vagy nyomozásoknál az irány csakis általában jelölhető ki, minthogy a csendőrt csak az utközben tett észleletek és fölfedezések vezethetik célhoz.

Portyázás közben a csendőrnek minden irányban éber figyelemmel kell lennie és minden neszre, zajra, látható vagy hallható jeladásra, vagy lövésre, kiáltásra, vagy segélyhívásra figyelve, az illető irányban kell sietnie, hogy az észleltnek okát megtudja.

Erdőket, hegytorkolatokat, vizmosásokat, agyag-, homok- és más gödröket és rejtekül szolgálható egyéb

zugokat ki kell kutatnia, visszatérőben pedig rendszerint más utat kell követnie. Altalában az országutak és más jártabb utakhoz nem kell ragaszkodnia, hanem mellékutakra, ösvényekre, sőt egészen járatlan helyekre is ki kell térnie.

Különösen oly utak és területek, a hol közbiztonsági zavarok gyakrabban fordulnak elő, a járőrök által lehetőleg gyakran portyázandók át és megfelelő pontokon lesállítások is tartandók.

Minden veszélyes jelenségnek megfigyelése és a fenyegetettek figyelmeztetése.

49. §.

A csendőr kötelessége egyáltalában minden veszélyes jelenségre felügyelni.

Ha bármely jelenséget észlel, mely miatt kár vagy veszély bekövetkezésétől tartani lehet, ezek bekövetkezésének tőle telhetőleg elejét venni tartozik.

Ha például azt észlelné, hogy valamely háznak, más épületnek vagy egy részének összeomlásától, bedőlésétől, erősebb szél vagy vihar esetében vagy ilyen külbefolyás nélkül tartani lehet; ha valahol tüzzel, világító eszközzel, parázszsral, tüzes hamuval stb. való vigyázatlan elbánást vesz észre; ha valaki gyáraknál, malmoknál vagy vízműveknél olyast visz véghez, ami az építményekre, azok lakóira vagy szomszédságára nézve veszélyessé válhatnék; ha járványos vagy ragályos betegség jelei vagy nyomai, ha személyeknél az elmeháborodás és állatoknál a viziszony jelei mutatkoznak stb., az illető érdekelt egyének, valamint a szomszédok is az őket fenyegető veszélyre figyelmeztetendők és az észlelteket a községi előljáróságnak rögtön tudtul adandók, a közigazgatási hatóságnak pedig bejelentendők.

Elemi csapás vagy más szerencsétlenség által fenyegetettek figyelmeztetése és segélynyújtás.

50. §.

A csendőr szolgálatteljesítés közben azon helyzetben van, hogy elemi csapásokat vagy hason szerencsétlenségeket, gyakran már keletkezésükben, észrevehet. Ebből reá azon kötelesség hárul, hogy a rendelkezésére álló minden eszköz felhasználásával, a veszély által fenyegetetteket figyelmeztesse, nekik minden kitelhető segélyt és támogatást nyújtson és egyáltalában személyesen is mindent megtegyen, a mi a veszély elhárítására vagy következményeinek enyhítésére szolgálhat, végre hogy ily alkalommal is, a rend és biztonság fentartásáról, illetve helyreállításáról gondoskodják.

A csendőr ily esetben kivételesen jogosult — sőt tartozik is, — akár nappal, akár éjjel minden veszélyeztetett házba behatolni, a benne lakókat a fenyegető veszélyre figyelmeztetni és tőle telhetőleg segítségükre lenni.

Kötelessége továbbá nemcsak a veszélyeztetett emberélet és vagyon megmentésére minden kitelhetőt személyesen is megtenni, hanem arról is gondoskodni, hogy a megmentett személyek, különösen gyermekek vagy betegek és egyébként gyámoltalanok, alkalmas helyen biztonságba helyeztessenek; vagyon-tárgyakban pedig kár ne essék.

Gyanus helyiségek megfigyelése. Gyanus egyének igazolványainak megvizsgálása.

51. §.

A járőr portyázás közben a magánosan és rossz hírben álló csárdákra és más gyanus helyiségekre különös figyelmet fordítson. Az azokban talált ide-

geneket, a mennyiben ezek neki jogosan gyanusoknak tetszenek, igazolványaik előmutatására szólítsa fel és velük a körülményekhez és szabályokhoz képest járjon el.

Utközben levő utasokra nézve mindazon rendőri szabályok figyelemmel tartására köteles a csendőr, melyek az idegenekre nézve fennállanak; megjegyezve, hogy az utlevél és utazási okmányok iránt fennálló rendőri szabályok a szabad és háborithatlan utazást a monarchia határain belül védik, minélfogva bármily rendű és állású utasokat, csakis az utazási igazolványaik előmutatása végett, egyéb alapos gyanu nélkül, megállitania nem szabad.

A járőrök megismertető jelzései.

52. §.

Minden csendőrkerületi parancsnokság által saját területére nézve bizonyos jelzések határozandók meg, melyek által a járőrök és csendőrök egymást nagyobb távolságról is felismerni képesek; ezen jelzések különösen arra szolgálnak, hogy azok alkalmazásával a külszolgalatban álló csendőrök, járőrök vagy osztagok részére a netalán közelben lévő járőrök vagy csendőrök támogatása biztosittassék.

Ezen jelzések előre megállapított valamely kiáltásból, vagy a jelsípval adandó fütyből, vagy — de csak a legszélsőbb esetben — jel- (riasztó-) lövésből álljanak.

Ily jelzés hallatára minden csendőr azon helyre tartozik sietni, a honnét a jelzés hallatszott.

Munkások felügyelése.

53. §.

A csendőr kiváló figyelmet fordítson a munkásosztályra vonatkozó mindazon eseményekre és jelenségekre, melyek a közcsend és rend háborítását vonhatnák maguk után; de különösen figyeljen gyárakban, nagyobb iparvállalatoknál és nyilvános vagy magán munkahelyeken foglalkozó, valamint a mező- és erdőgazdasági és a földmunkások, összebeszélésekre czélzó és fenyegető jelleget öltő gyülekezeteire; a netalán nyilvánuló elégtelenség vagy előfordult rendetlenség okait puhatolja ki és minderről, valamint készülőben levő nagyobb mérvű munkabeszüntetés vagy munkáselbocsátás felől, a közigazgatási hatóságnak azonnal jelentést tegyen.

A csendőrnek munkásokkal szemben való fellépése tiszteletet és bizalmat gerjesztő s olyan legyen, mely őket a közcsend és közbiztonság fentartásának szükséges voltáról és az államhatalomnak erre vonatkozó komoly akaratáról meggyőzi és nekik a csendőrségben támpontot is mutat, az izgatók csábitgatásai vagy megfélemlítési kísérletei ellen és így saját valódi érdekeik megvédésére.

Vásárok, búcsúk stb. felügyelése. Kicsinyes beavatkozás kerülése. Tömegek szétoszlataása.

54. §.

Országos vásárok, búcsúk, nyilvános mulatságok stb. felügyelésénél a csendőr mindenekelőtt a helyi rendőrségi közegeket köteles támogatni és csak akkor lép közbe, ha a helyi rendőrség a netalán támadt

zenebona vagy kihágás elnyomására elégtelen s a közbelépés iránt megkeresi; a rendes szolgálati teendőket azonban ily alkalommal is teljesíti.

Nyilvános mulatságoknál, a mulatság színhelyén vagy helyiségeiben való feltűnő járkálást és minden kicsinyes beavatkozást vagy kihívó magaviseletet, a csendőr gondosan kerülni tartozik.

Népgyűléseknél, vagy nagyobb embertömegek más alkalomból való összejövetelénél a csendőrség a közigazgatási hatóság külön intézkedései szerint jár el.

Minden esetben, a mikor a járőr vagy csendőr ily alkalommal közbelépni kénytelen, a főtényezőket eltávolítani, a többi embert pedig jóakaró reábeszélés és megintés által nyugalomra és szétoszlásra bírni igyekezzék; ha ez nem sikerül, az összegyűlteket, illetőleg az embertömeget »a törvény nevében« szétoszlásra hívja fel és az esetet, valamint a főtényezőket feljelenti, utóbbiakat pedig — ha arra törvényes ok van — az illetékes hatóságnak (39. §.) való átadás végett elfogja, esetleg elővezeti.

Úgy a harmadik bekezdésben említett esetekben, valamint egyáltalában csődülések alkalmával a járőr gyorsan fontolja meg, vajjon — kudarcz veszélye nélkül — képes lesz-e az összecsődülést megakadályozni, illetve a sokaságot szétoszlalni; ellenkező esetben az őrsparancsnoksághoz, a helybeli katonasághoz, vagy a községi előljárósághoz kell támogatás, illetve segédkezés végett fordulnia.

Talált holttesttel követendő eljárás.

55. §.

Ha csendőr útközben, vízben, vagy bárhol holttestet talál, a legközelebbi környéket és a helyi viszo-

nyokat is tüzetesen szemügyre venni és észleleteit, nevezetesen pedig azt is, hogy a hulla mily helyzetben találtatott, pontosan feljegyezni tartozik; a hullán vagy mellette talált ruházati és egyéb tárgyak pedig szintén pontosan számba veendőek és feljegyzendőek.

Ha valaki a hulla közelében találtatik, tőle — ha ő éppen nem is látszik gyanusnak — az esetre és körülményeire nézve lehetőleg pontos adatok szerzendők és a folytatandó nyomozásnál egyáltalában mit sem szabad elmulasztani, a mi a halál okára és módjára nézve a hatóságnak bármi felvilágosítást nyújthatna. A hullának egyelőre a talált helyzetben való biztos megőrzése végett szükséges intézkedések is megteendőek; ha azonban a hullának változatlan állapotban való megőrzése azon a helyen, a hol találtatott, nem biztosítható, vagy a hullának a feltalálás helyéről való eltávolítása más fontos okból elkerülhetlenül szükséges, akkor arról kell gondoskodni, hogy a hulla a legközelebbi községi előljárósághoz; városokban a rendőri hatósághoz olyképpen szállittassék, hogy azon a szállítás által vagy közben sérülések vagy egyéb változások ne keletkezzenek és hogy az a községi előljáróságnál, vagy rendőri hatóságnál biztosan és változatlanul megőriztessék.

Ha a körülményekből bizton megállapítható, hogy a halál nem idéztetett elő büntetendő cselekmény által és az elhalt nem ismeretlen egyén, csak a közigazgatási hatóságnak, más esetben azonban ezen felül az illetékes kir. ügyészségnek; ha pedig járásbiróság közelebb van, ennek kell jelentést tenni; ezek a jelentések sürgősség esetében közvetlenül a járőrvezető vagy egyes csendőr által, esetleg szóbelileg, vagy távirat, távbeszélő útján teendőek meg.

Ha valamely feltalált, különben halottnak látszó egyénről még nem egészen kétségtelen, hogy meghalt, a mint ez megfagyottaknak, vízbe- vagy máskülönben megfuladtaknak látszóknál, földszakadás vagy beomlás által betemetetteknel, vagy gőzkazán szétrobbanása által sérülteknél szokott leginkább előfordulni, a megmentés mindenesetre még megkísérlendő, a miért a csendőr rögtön orvosi segítyről gondoskodik, ennek megérkeztéig pedig az előirt megfelelő életrehozatali kísérleteket tegye meg.

Egyáltalában mindennemű, akár rossz szándék, bal-eset vagy öngyilkossági kísérlet, akár mulasztás vagy hanyagság okozta sérülések vagy szerencsétlenség alkalmával, a csendőrség minden tőle telhető segítyt nyújtson; az esetet előidézett okot, illetőleg annak okozóját nyomozza ki, az eset felől pedig az illetékes hatóságnak tegyen jelentést.

Eljárás véres fegyver, gyilkoló és másféle eszközök feltalálása esetén. Egyéb talált tárgyak beszolgáltatása.

56. §.

Ha a csendőr véres fegyvert, fegyver-alkatrészeket, vagy töredékeket, gyilkoló eszközöket, véres öltönydarabokat vagy más oly tárgyakat talál, melyek büntetendő cselekmény elkövetésére mutatnak, a legközelebbi környéken azonnal nyomozást indít az iránt, hogy az illető tárgyak mi módon kerülhettek oda és hogy nem követtetett-e el azokkal összefüggésben valamely bűncselekmény?

Az ilyen talált tárgyak, — ha a nyomozás eredménye a felmerült gyanút nem igazolja — eredeti állapotukban, azaz úgy, a mint azok találtattak, az illetékes rendőri hatóságnak beszolgáltatandók, ellen-

kező esetben a bűnügyi nyomozásra vonatkozó szabályok értelmében (lásd a IV. fejezetet) kell eljárni.

Talált készpénz, ékszerek és más tárgyak vevény mellett a rendőri hatóságnak adandók át, úgyszintén közönséges és tolvajkulcsok és más eféle tárgyak is.

Tüzesetnél az oltás, mentés és biztosítás körüli eljárás.

57. §.

Tüzesetnél a csendőr addig, míg az arra hivatott hatósági személy részéről intézkedés történik, a fennálló tűzoltó-rendészeti szabályok szem előtt tartásával a körülményeknek megfelelően intézkedik és cselekszik.

Az intézkedésre hivatott hatósági személyt és a tűzoltás vezetőjét támogassa és arra ügyeljen, hogy ezeknek rendelkezései mindenben pontosan teljesítenek.

Az élet- és vagyonmentés tekintetében (50. §.) a tőle telhető tevékenységet kifejteni, a csendőrnek különös kötelessége.

A felügyelet és gondoskodás azonban a tűz oltása után is folytatandó és arra, hogy a tűzoltás vezetőjének, a tűz újabb kiütésének meggátlása végett, tett intézkedései pontosan fogantassanak, különösen kell ügyelni.

Tüzeset nyomozásánál követendő eljárás.

58. §.

Tüzesetnél mindenek előtt lehetőleg kipuhatólandó és megállapítandó, vajjon a tűz elemi csapás, véletlenség, vétkes gondatlanság, vagy pedig szándékos gyújtás folytán keletkezett-e?

Minden tüzesetnél, a tűz keletkezési módján kívül, kinyomozandó: mely napon, napszak és órában, mely és hol levő tárgyon és annak melyik részén ütött ki a tűz, kinek tulajdona volt a kigyuladt tárgy, volt-e biztosítva és mennyire; mennyi a kár és vajjon emberélet vagy állat nem veszett-e el?

Szándékosnak látszó gyújtogatás, gyújtogatási kísérlet vagy gondatlanságból okozott tűzvész esetében a fentebbieken felül még mi puhatolandó ki és állapítandó meg, az a IV. fejezet 132. §-ában van meghatározva.

Eljárás vizáradás idején.

59. §.

Vizáradás idején a csendőr arra ügyeljen, hogy a szükséges óvintézkedések alkalmazása idejekorán foganatba vétessék, magától értetődően, hogy az alább felsorolt teendők a csendőrség által, az illetékes hatóságnak rendelkezése alapján, hajtatnak végre és a csendőrség ily rendelkezés hiányában csak akkor intézkedjék saját kezdeményezéséből, ha a késedelem veszélylyel járna.

A fontosabb intézkedések abban állanak, hogy mihelyt a folyók és patakok már áradni kezdenek, a töltések és partszabályozási művek, hidak, pallók és más átkelési művek jó karba helyeztessenek; hogy hágcsók, ladikok, csolnakok, dereglyék és más mentőeszközök készen tartassanak és ezek kezelésére kellő ügyességgel bíró egyének kijelöltessenek. Ilyenkor továbbá a vizen való áthajtás, vagy átgázolás megtiltandó, illetve jelek felállítása vagy kitüzése, vagy felállított örök által megakadályozandó és a lakosság a szükséghez képest éjjeli virrasztásra is felszólítandó.

Ha az elöntés veszélye növekszik, a csendőr a legközelebb érintett lakosoknak és azok ingóságainak biztos helyre szállításáról és az elszállított lakosok elszállásáról is gondoskodik.

Ha az árvíz valamely helységet vagy vidéket már ellep, mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy a szomszéd helységekkel való összeköttetés lehetőleg fentartassék.

Malmokra és egyéb vízművekre is kellőképen fel kell ügyelni, hogy ily esetekben a zsilipeknek, a műszaki hatóság vezetése mellett való megnyitása által, a viznek kellő lefolyása lehetővé tétessék. Téli időben arra is kell vigyázni, hogy befagyott vizek jegén a közlekedés csakis a hatóság által bizottságilag kizemelt és meghatározott pontokon történjék.

Közutak, terek felügyelése. Utrendészeti szabályok betartásának ellenőrzése.

60. §.

A csendőrnek portyázása közben arra is kell felügyelni, hogy utczákon, utakon és tereken semmi olyas ne történjék, a mi rendetlenséget vagy kárt okozhatna vagy a szemérmert sértené.

Ide tartozik különösen az utrendészeti szabályoknak betartása feletti felügyelet, melyek szerint a járművek mindig az ut azon oldalán tartoznak haladni és azon oldal felé kitérni, mely hatóságilag van meghatározva; a fuvarosok folyton lovaik, illetőleg igavonó marháik mellett kötelesek maradni és a kocsikon aludniok, valamint az utakon és utczákon etetniök nem szabad.

Az utrendészeti szabályoknak betartása, nevezetesen a teherkocsik megterhelhetése, a kerekek méretei, dörzsfékek vagy egyéb fékező eszközök alkalmazása tekintetében stb. ellenőrzendő.

Azon fuvaros, a ki az utrendészeti szabályokhoz figyelmeztetés után is alkalmazkodni vonakodik, illetőleg ellenszegülő magaviseletet tanusít, a közigazgatási hatósághoz feljelentendő, ha pedig ismeretlen és kiléte meg nem állapítható, a legközelebbi közigazgatási vagy rendőri hatósághoz elővezetendő.

Felügyelet nélkül talált vagy eltévedt gyermekek stb. biztonságba helyezése; állatkinzás megakadályozása.

61. §.

Eltévedt vagy elkóborolt gyermekeket a csendőrvévesse haza vagy a községi előljáróságnak adja át. Figyelmeztetőleg és, a körülményekhez képest, akadályozólag lépjen fel és járjon el: ha gyermekeket, magukkal tehetetlen, hülye, elmebeteg vagy részeg egyéneket vizparton, meredek mellett, tűz körül vagy más oly helyen talál felügyelet nélkül, hol veszélynek vannak kitéve; továbbá ha gyermekek vagy felnőttek állatokkal pajkoskodnak, azokat kinozzák vagy ingerlik. Fontosabb vagy feltűnőbb ily esetekben pedig szerencsétlenségek jövőbeni megelőzése vagy durva visszaélések megszüntetése végett, ezenfelül a közigazgatási hatóságnak jelentés teendő; esetleg a községi előljáróság is értesítendő

Az erdő-, a vadászati-, a fegyver- és vadászati adóra, a mezőgazdasági, erdőgazdasági és más munkásokra vonatkozó stb. törvények betartásának ellenőrzése.

62. §.

A mennyiben a csendőrség az erdőtörvény, a vadászatra és halászátra, a fegyver- és vadászati adóra,

a mező- vagy erdőgazdaságra, a mezőgazdasági és más munkásokra, a cseléd és gazda közötti viszonyra vonatkozó vagy más törvények és nevezetesen az illető törvénynek a vadászati tilalomra és a madarak kimelésére vonatkozó rendelkezései értelmében, — ily tárgyú törvényáthágások megakadályozására, feljelentésére vagy egyéb közbelépésre hivatva van, ebbeli törvénysértésekre is különös figyelmet fordítson, a törvényt megsértőkkel szemben törvényszerűen járjon el, és az ily törvénysértéseket az illetékes hatóságnak mindenesetre jelentse fel.

Helyi rendészeti és a községi előljáróságok rendőri hatásköréhez tartozó ügyekbe való beavatkozás.

63. §.

Helyi rendészeti és a községi előljáróságok rendőri hatóságához tartozó ügyekben a csendőrség csak felügyelő és a községi közegeket támogató tevékenységet van hivatva teljesíteni, mert a helyi rendészet kezelése elsősorban a község feladata, mely ezt saját közegei által teljesítetteti.

A csendőrség a saját főfeladatától, tudniillik a közrend, csend, biztonság fentartásától vonatnék el, de a községgel és annak közegeivel is szükségtelen összeütközésekbe keverednék, ha a községi rendészet ügyeibe az első bekezdésben kijelölt mérvben felül beavatkoznék.

Még fokozottabb mérvben áll ez a rendezett tanácsú városok helyi rendészeti és az ily városok rendőri hatóságának hatáskörébe, a törvény által utalt egyéb rendőri teendőire nézve

Ha tehát a csendőrség, illetőleg a csendőrjárőr p. o. községi utak, hidak, átjárók, megrongált vagy

hiányos állapotát, meg nem óvott mélyedések létezését, kutak vagy itatók fertőzését, épületek, kályhák, kémények tűzveszélyes állapotát stb. vagy egyáltalában a helyi rendészeti intézkedések egyéb hiányosságát, aggályos voltát, az ebbeli törvények vagy szabályok áthágását vagy mellőzését veszi észre, erről a községi előljáróságot, és pedig a járőr szóbeli úton, vagy a járőr jelentése alapján az őrsparancsnokság, szó- vagy írásbeli úton értesíti. Ha pedig a községi előljáróság az ily bajok orvoslására hajlandónak nem mutatkozik, vagy késedelmezést tanusít, erről a csendőr őrsparancsnokság a közigazgatási hatóságnak, rendezett tanácsú városokban előfordult ily esetről az előljáró szakaszsparancsnokságának tesz jelentést.

A csendőrség és így a csendőrjárőrök is a községi előljáróságokat, ha ezek a reájuk háramló teendőket saját erejükből, saját közegük által ellátni nem képesek, támogatni és segítségükre lenni kötelesek, nevezetesen nagyobb mérvű balesetek vagy elemi csapások alkalmából.

Egyáltalában pedig a községi előljáróságok, illetőleg azok közegei és a csendőrség között jó egyetértés tartassék fenn és ez által a kölcsönös támogatás, a melyre mindkét részről szükség van, biztosittassék.

A fegyverhasználati jog általában.

64 §.

Azon esetek, melyekben a csendőr fegyverét használni jogosított és köteles, a »Szervezeti utasítás« 11. §-ában vannak meghatározva.

De a csendőr ezen esetekben is fegyverét csak akkor, illetve azután használja, a mikor a veszély elhárítására, az engedelmesség biztosítására, az ellen-

szegülés megtörésére, a megszökés megakadályozására vagy az egyéb törvényes czél elérésére alkalmas és megengedett *enyhébb* eszköz rendelkezésre *nem* áll, illetve miután minden ily enyhébb eszköz alkalmazása eredmény nélkül maradt, s ekkor is még a *lehető kimélettel* járjon el.

A »lehető kimélet« alatt az értendő, hogy a fegyvert használó csendőr *szándékának csak arra szabad irányulnia*, hogy a támadót, illetőleg ellenszegülőt a támadás folytatására vagy az ellenszegülésre, a megszökni törekvő veszélyes gonosztevőt pedig a megszökésre *képtelenné* tegye.

Ennélfogva, és a mennyiben azt a viszonyok engedik, előbb a kevésbé veszélyes fegyver (kard vagy szurony) használandó, a mire nézve határozó befolyással még az is bír, vajjon az, a ki ellen a fegyver használandó, szintén fegyverrel és pedig milyennel, vagy testi sértést okozható milynemű más eszközzel van ellátva.

Ellenszegüléseknél vagy valamely csendőrre intézett támadásnál, utóbbinak mindenekelőtt arra kell törekednie, hogy az illető személyt az ellenállásra, illetve támadásra, esetleg megszökésre képtelenné tegye, a mihez képest lehetőleg azt is számba kell vennie, hogy milynemű fegyver és mily irányban használandó, hogy az illető ember élete lehetőleg kiméltessék és más személyek élete vagy testi épsége se veszélyeztessék.

A fegyverhasználati jog minden túlhágásáért a csendőr szigorú felelősségre vonatik.

Ha valamely ellenszegülő, a fegyvernek vele szemben alkalmazott használata következtében, megsebesített, akkor a csendőr azonnal az illetőnek a lehetőség szerinti orvosi ápolásáról gondoskodni, de addig is őt az első segélyben részesíteni tartozik.

A fegyverhasználati jog részletesebb körülírása.

65. §.

A csendőrnek, a mikor fegyverhasználatra jogosult és köteles, fegyverét csak *katonai módon* szabad használni.

A kard vágásra és csak kivételesen, szükség esetén szurásra, a feltűzött szurony szurásra, a karabély és a forgópisztoly lövésre szolgál.

A fegyvereknek minden más, nem katonai alkalmazása a csendőrnek tilos; dulakodás alkalmával azonban, szélső szükség esetében előfordulhat, hogy a karabély agya (tusa) vagy a kard markolata használatik lökésre vagy ütésre.

Kevésbé veszélyes fegyver rendszerint a kard, nevezetesen azért, mert annak hatását a csendőr biztosabban kiszámíthatja, míg ellenben a feltűzött szurony és a karabély mint lőfegyver vagy a forgó-pisztoly, rendszerint veszélyesebb fegyvereknek tekintendők, mert ezek alkalmazásánál az eredmény, kivéve a szuronynak csak a végtagok (karok, lábszárak) ellen való irányításánál, veszélyesebb szokott lenni és pedig annál is inkább, mert az leginkább a fegyvert alkalmazónak ügyességétől függ, a melyre pedig izgatott lelki állapot mellett nem lehet mindenkor számítani.

Vajjon valamely adott esetben, a mikor löni nem szükséges, kard vagy szurony használandó-e, az a körülményektől és nevezetesen attól függ, melyik módon lehet a célzott könnyebben, biztosabban és mégis kevésbé veszélyes következményekkel elérni.

Ha egy vagy több fel *nem* fegyverzett egyén támadja meg a csendőrt, készül őt megfogni vagy megütni és a körülmények engedik, rántson kardot és

mérjen azzal egy vágást lehetőleg a támadó arczába, szükség esetén végtagjaira vagy fejére. Ha a kard használata, mint p. o. szűk, alacsony helyiségben, nem lehetséges, vagy nem mutatkozik czélszerűnek vagy a csendőrnek nincsen ideje kardot rántani, a feltűzött szuronynyal intézzen dőfést, és pedig lehetőleg az illetőnek czombjára, karjára, szükség esetén arczába; a *test törzsére* való dőfés, karddal való vágás vagy szúrás, ép úgy általában a lövés, csak szélső szükség esetében vagy az alantabb kiemelt esetekben van megengedve.

Ha a csendőr egy vagy több, karddal, lőfegyverrel, fejszével, vasvillával, cséphadaróval vagy egyéb veszélyes eszközzel *felfegyverzett* egyén által vagy egyáltalán olyképen támadtatik meg, hogy élete vagy testi épsége veszélyeztetettnek látszik vagy lefegyverezéstől kell tartani, akkor a kardot, a feltűzött szuronyt vagy a lőfegyvert (lövésre) a szükség határain belül, tekintet nélkül és teljes komolysággal használni jogosult.

Az *enyhébb eszközök*, a melyek a csendőr által a fegyverhasználatot megelőzőleg — ha lehetséges — alkalmazandók, a következők:

1. ellenszegülés vagy megkísérlett támadás esetében:

- a) parancsoló hangon intézett intés,
- b) elfogás,
- c) megbilincselés és szükség esetén kényszereszközökkel való elszállítás (esetleg kocsin vagy más szállítóeszköz segítségével);

2. megkísérlett megszökés esetében:

- a) parancsoló hangon intézett intés,
- b) a megszökőnek üzőbe vétele,
- c) netalán közel levő egyéneknek felhívása, a szökésben levőnek elfogásában való közreműködéshez.

A csendőrségi »Szervezeti utasítás« 11. §-ának
magyarázata.

66. §.

A fegyverhasználati jog a csendőrségi »Szervezeti utasítás« 11. §-ában körülírt eseteinek részletesebb magyarázatául szolgálnak a következők és pedig:

A szervezeti utasítás 11. §-ának bevezető szavaihoz:
»**A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használata mindenki ellen jogositva van.**«

»Szolgálatteljesítőnek« a csendőr nemcsak akkor tekintendő, a midőn vezénylés folytán teljesen felszerelve áll szolgálatban, hanem akkor is, ha a jelen utasítás 22. §-a értelmében — bár csak karddal is ellátva — szolgálatilag fellép.

A csendőr csak »fegyverét«, az az *csendőrségi* fegyvert van jogositva használni; más fegyver, p. o. vadászfegyver, (nem csendőrségi) forgópisztoly, kés, tör stb. használata nem eshetik a jogos »csendőrségi fegyverhasználat« fogalma alá.

A csendőr a fegyvert »mindenki« ellen, tehát társadalmi állás és személykülönbség nélkül és így tekintet nélkül arra, vajjon az illető gazdag vagy szegény, úr vagy pór, használhatja.

1. »**A ki a csendőrt erőszakosan megsérti vagy megtámadással veszélyesen fenyegeti.**«

»Erőszakos megsértés« alatt csakis »tettleges bántalmazás« értendő és pedig akár valóságos fegyverrel

(pisztoly, puska, kard, tör stb.) vagy az életet avagy a test épségét veszélyeztető más eszközzel (bot, szurony, fa- vagy vasvilla, kés, balta, fejszével), akár puszta kézzel (ütés, lökés) vagy kővel való dobálással; *csak szóbeli* megsértés, szidalmazás, káromlás, a fegyverhasználatra *semmi szín alatt* sem jogosít.

»Támadással való veszélyes fenyegetés« alatt oly magaviseletet kell érteni, melynélfogva, a helyzet összes körülményei folytán attól kell tartani, hogy a csendőr erőszakos megtámadása azonnal be fog következni, p. o. mikor valaki fegyverrel vagy az életre, illetve a testi épségre veszélyes más eszközzel, vagy akár csak puszta kézzel, de kétségtelenül támadó szándékkal, a csendőrnek neki megy, vagy annak fegyverét megragadja oly célból, hogy a csendőrt megrohanja, megüsse, megsebesítse, vagy mikor valaki lőfegyverrel a csendőrt célba veszi, követ, ellene való dobásra, vagy más tárgyat ellene való ütésre emel stb.

Minden ily esetben, ha a körülmények engedik, a fegyverhasználatot, annak bekövetkezésére való előzetes figyelmeztetés előzze meg.

A »támadással való *szóbeli* fenyegetés« önmagában nem képezhet okot jogos fegyverhasználatra, mert nem tekinthető közvetlenül veszélyesnek.

Erőszakos megtámadás vagy ilyennel való veszélyes fenyegetés esetében is szem előtt tartandó a 64. §. 2-ik bekezdésének rendelkezése, melynek értelmében fegyvert használni nem szabad, ha a szándékolt támadás elhárítására vagy a megtörtént támadás ismétlésének megakadályozására, a támadónak vagy fenyegetőnek támadásra képtelenné tételére, de egyúttal az illetőnek ily esetben mindenkor eszközendő elfogására és előállítására is más megengedett enyhébb eszköz áll rendelkezésre.

Megjegyeztetik különben, hogy a *jogos védelem* a csendőrnél is kizárja a cselekmény beszámítását, a miért a csendőr, ha *a jogos védelem korlátai között* — bár nem a »Szervezeti utasítás« 11. §. 1. pontjának feltételei alatt, — ölt vagy sebesített meg valakit, és pedig akár csendőrségi fegyverrel, akár más fegyverrel vagy eszközzel, — nem büntethető.

»Jogos védelem« az: mely akár a saját, akár másnak személye vagy vagyona ellen intézett, vagy azt fenyegető, jogtalan és közvetlen megtámadásnak *elhárítására szükséges* és így »jogos« védelem csak akkor vélelmezhető, ha az illető személyeknek, az időnek és a helynek minőségéből, a megtámadás módjából vagy más körülményekből alaposan következtethető, hogy a csendőr az élet, a testi épség, a személyes szabadság vagy a vagyon ellen intézett jogellenes megtámadásnak magáról vagy másokról elhárítása végett, *csak a szükséges védelemmel* élt.

A jogos védelem határainak hirtelen meglepetés, megzavarodás vagy ijedtségből való túlhágása nem büntettetik; gondatlanságból eredő ily túlhágás azonban, a körülményekhez képest, mint az élet biztonsága vagy a testi biztonság elleni vétség, büntettetik.

2. »ha a tetten ért gonosztevő vagy alapos gyanuval terhelt egyén felfegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás daczára magát önként meg nem adja, vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik«.

»Gonosztevők« alatt csak a büntettet elkövetett egyének értendők, nem pedig az oly egyének, kik csak csekélyebb súlyú büntetendő cselekménnyel terheltek.

»Alapos gyanuval terhelt egyén« alatt azt kell érteni, kire nézve alapos gyanu létezik, hogy »gonosztevő« a fenti értelemben, nem pedig oly valakit, ki csekélyebb súlyú bűncselekmény bár alapos gyanujával van terhelve.

»Felfegyverzett« nemcsak azon egyén, kinél fegyver (lőfegyver, kard, tör), hanem az is, kinél más oly eszköz van, melylyel emberhalál vagy súlyos testi sértés könnyen előidézhető, p. o. nagyobb kés, fejsze, bárd, vasvilla stb.

3 »a ki figyelmeztető utasításainak — őt szolgálata teljesítésében meggátolandó — tettelesen ellenszegül«.

Ezen pont esete akkor forog fenn, ha a csendőr szolgálati teendőinek meghiusítását célzó tényleges ellenszegülést kell megfékezni, tehát ha valaki a csendőrt egy bizonyos, már megkezdett vagy kilátásba helyezett szolgálati teendő foganatosításában, előző figyelmeztetés és utasítás daczára, tényleges ellenszegülés által megakadályozni törekszik.

Csupán szóbeli vagy oly ellenszegülések, melyek más megengedett módon is megtörhetők, vagy hatálytalanokká tehetők, fegyverhasználatra okot nem szolgáltathatnak.

4. »a ki, mint veszélyes gonosztevő, a csendőrség által letartóztatandó vagy letartóztatás végett üldöztetik, elfogatik vagy őrizete alá adatik és, bár erőszakos ellentállás nélkül, de a megállításra célzó fenyegető reákiáltás daczára elfut, ha visszatartóztatására más mód nem létezik«.

E pont alapján csak azon »veszélyes gonosztevő« ellen alkalmazható a fegyver, ki a csendőrség által elfogatván, vagy neki mint fogoly megőrzés, illetve őrkisérés végett átadatván, vagy elfogás végett üldöztetvén vagy egyébképen elfogandó lévén, bár erőszakos ellentállás nélkül, de a megállításra célzó fenyegető rákiáltás daczára elfut, azaz megszökni vagy az elfogás elől menekülni igyekszik.

»Veszélyes gonosztevőnek« az az egyén tekintendő, ki az illető hatóság által, mely őt a csendőrségnek őrkisérés vagy megőrzés végett átadta, vagy az elfogás iránt felhívást vagy megkeresést intézett, *ilyennek megjelöltetett* vagy az a *büntettes*, ki egyáltalán mint a közbiztonságra *különösen veszélyes* egyéniség ismeretes, vagy a ki *súlyos* büntett, p. o. gyilkosság, rablás, gyujtogatás, emberölés, betöréses lopás stb. elkövetésével terheltek.

Más foglyot vagy elfogatandó egyént, ki *nem* »veszélyes gonosztevő«, ha elfut vagy másképen menekülni törekszik, a csendőr serényen üldözni tartozik és igyekezzenek az ilyeneket is elfogni, de az ilyenek ellen a szökés meghiusítása végett fegyvert használni nem szabad.

»Veszélyes gonosztevő« ellen szökési kísérlet meghiusítása végett is csak akkor szabad a fegyvert használni, ha visszatartóztatására illetve elfogására más mód nincsen és ha ő a visszatartásra célzó és fegy-

verhasználattal fenyegető reákiáltás daczára a megszökési kísérletet folytatja; de ily esetekben is mellőzendő a fegyverhasználat akkor, ha ez által *előrelát-hatólag* más — nem részes — ember élete veszélyeztetnék, a miért az ily menekülő veszélyes gonosztevőre löni nem szabad, ha a lövés célát tévesztve, más ártatlan embert érhetne.

Ha tehát a csendőr által letartóztatott, neki őrkísérés vagy őrizet végett átadott vagy általa elfogás végett üldözőbe vett veszélyes gonosztevő, bár erőszakos ellentállás nélkül, elfut, illetve szökést vagy az elfogás előli menekülést kísérel meg, a csendőr *erős, parancsoló hangon* »a törvény nevében« szavak előre-bocsájtásával, kiáltson reája, hogy álljon meg, mert különben ellene fegyvert használni és reálőni fog, egyidejűleg azonban gyorsan siessen a megszökő után, hogy ezt lehetőleg elérje és megfoghassa. Ha azon a tájékon, a merre a megszökő menekül, ember látható, arra is reákiáltani kell, hogy állja a gonosztevő útját és fogja meg; ha pedig a csendőr azon meggyőződésre jut, hogy a megszököttet sem maga, sem mások segítségével nyomban kézrekeríteni nem képes, akkor álljon meg és ha a lövés által más ártatlan ember élete nem veszélyeztetik, megfelelő helyzetből céllozzon nyugodtan és löjjön.

Ha a csendőr a menekülő gonosztevőt annyira megközelíti, hogy szuronydöféssel vagy kardvágással elérheti, de minden erejének megfeszítésével sem képes azt annyira megközelíteni, hogy kézzel megfoghassa és nincsen más mód a szökevény elfogására, a fenyegető reákiáltásnak, ha lehetséges, ismétlése után, szuronydöfést vagy kardvágást is alkalmazhat a megszökő további menekülésének megakadályozására.

Helytelen lenne, ha a csendőr az utolérés valószínűsége nélkül az üldözést saját *kimerüléseig* folytatná vagy nagyobb távolságra engedné menekülni az üldözöttet, mielőtt reá löne, mert a kimerülés által elvesztené a nyugodt és biztos célzás lehetőségét, nagyobb távolságra pedig a lövés találása bizonytalan.

5. »A ki háboru vagy ostromállapot idején magát gyanussá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.«

Ezen pont rendelkezései az oly egyének elleni fegyverhasználatra vonatkoznak, kik magukat *háború idején*, ellenséges viszonyok között az állam hadereje ellen elkövetett bűncselekményben pld. kémkedésben teszik gyanusakká.

67. §.

Erélyesség fegyverhasználat alkalmával.

Habár minden fegyverhasználat alkalmával a lehetőleg kiméletesen kell eljárni és emberéletben vagy a testi épségben nem szabad *szándékosan* vagy *meg-gondolatlanságból* a feltétlenül szükségesnél nagyobb kárt okozni, másrészt mégis a fegyvert a szükség határán belül, férfiasan és erélyesen kell alkalmazni oly célból, hogy az ellenfél azonnal támadásra képtelenné tétessék, az ellenszegülés megtöressék, veszélyes gonosztevőnek szökési kísérlete alkalmával pedig a szökés, illetve menekülés folytatása lehetetlenné tétessék.

Ismételt gyenge szurkálás a szuronynyal, vagy gyenge vágás a karddal, lövés célzás nélkül, vagy csak megijesztés céljából, rendszerint eredménytelen, sőt az ellenszegülőt még inkább felbátorítja és ingerli, — tehát feltétlenül mellőzendő.

Eljárás nagyobb embertömegek által okozott veszélyes rendzavarás esetében.

68. §.

Ha a csendőr-őrsparancsnokság nagyobb ember-tömeg által okozott és *veszélyes jelleget* öltött rendzavarás alkalmával az illetékes hatóság részéről segédletül felhivatik, illetőleg ez iránt megkerestetik, vagy ha másképen jut ily veszélyes rendzavarás tudomására, az összes legénység — a tartaléklőszer neki történt kiosztása után — az őrsparancsnok vezénylete alatt a rendzavarás színhelyére kivonul és megfelelő távolságban az embertömegtől, lehetőleg fedett háttal, feláll.

Az embertömeg »a törvény nevében« és a következőkre és a különben bekövetkező fegyverhasználatra való figyelmeztetés mellett, szétoszlásra hivandó fel; egyszersmind pedig az őrsparancsnok — ha elegendő számú csendőr fölött rendelkezik — néhány ügyes, erős csendőrt jelöl ki arra, hogy a főczinkosokat és főlármázókat elfogja.

Ha a felszólítás eredménytelen marad, a szétoszlátás szuronytámadás alkalmazásával kísérlendő meg, mely alkalommal a főczinkosok, a bujtogatók és a legféktelenebb rendzavarók elfogandók.

Ha azonban az embertömeg fegyverekkel, vagy más, a testi biztonságot veszélyeztető eszközökkel és tárgyakkal a csendőrség ellen támadólag lép fel és ez utóbbi ez által a legszélsőbb szorongattatásba jutna, akkor, és pedig ha lehetséges a bekövetkezendő fegyverhasználatra való előzetes figyelmeztetés mellett, az őrsparancsnok szabályszerű vezénylésére, a lőfegyvert kell alkalmazni; ily alkalommal főleg a főczinkosok, bujtogatók és a legveszélyesebb ellenszegülők veendőik célba, a mire a parancsnok külön is figyelmeztethet. A levegőbe vagy czélzás nélkül löni tilos.

Gyermekek, asszonyok, aggok úgy a szuronytámadásban, valamint a lőfegyver alkalmazásakor lehetőleg kimérendők.

Ha kivételesen annak elkerülhetlen szüksége állana be, hogy a csendőrség visszavonuljon, a mi mindenkor fölötte aggályos, akkor ez csatározó módon és jól irányított egyes lövéseknek az előrenyomuló néptömeg elleni folytatólagos megtétele mellett, történjék.

Különben pedig és nevezetesen akkor, ha a csendőrség zavargások alkalmával közigazgatási tisztviselőnek vezetése, vagy tisztnek vezénylete alatt lép fel, a m. kir. honvédségi »Szolgálati szabályzat« I. részének 72. §-a szerint kell eljárnia.

III. FEJEZET.

A fogoly-örkiséret, fogoly-örizet és toloncz-kiséret szabályozása.

Fogoly- és fegyencz-örkiséret, az átvételnél való eljárás.

69. §.

A csendőrség felhívásra vagy megkeresésre foglyok, rabok, fegyenczek vagy máskülönben közveszélyes személyek örkiséretére is köteles. Ily esetben azon átveendő egyének, kik különösen veszélyesek vagy a kikre nézve fokozott elővigyázat szükséges, az átveendő csendőrnek az átadó hatóság által külön megjelölendők.

A csendőr a kísérendő foglyot az átvételkor *megmotozni* és a felől meggyőződni tartozik, vajjon nincsenek-e szökés elősegítésére szolgálható eszközök, vagy fegyverül használható tárgyak birtokában.

Nőszemélyeknél az ilyen motozás, a mennyire lehetséges, megbízható nőszemélyek által végeztetendő.